

hangú *Böngészőit* s mikor a nyár elején a Pesti Napló szerkesztését Királyi Pál vette át, egy időre a lap kritikája is mérséklődött.

Ez a polémia is serkentő példa arra, hogy minél előbb felül kell vizsgálnunk az irodalmunk e fontos szakaszáról szóló értéktételeket.

## KOMLÓS ALADÁR :

### József Attila és Jiří Wolker.

Az Irodalomtörténet I. számában Kovács Endre hasonló című cikke József Attila Wolker-fordításait méltatva felveti a kérdést, »hogyan kerültek az antológiába éppen ezek a versek, milyen körülmények indokolták meg kiválasztásukat a milyen szerepe volt a versek kiválasztásában magának a fordítónak. A kérdés rendkívül érdekes, de megválaszolása nem könnyű. A fordításokon kívül nem áll rendelkezésünkre semmilyen adat, mely József Attilának a cseh viszonyokra és Wolker költői fejlődésére vonatkozó tájékozottságát bizonyítaná.«

Mivel József Attilával együtt magam is résztvettem annak az antológiának az előkészítésében, amelyben a kérdéses fordítások megjelentek, a tanúzási kötelezettség címen szeretnék hozzájárulni a kérdés megvilágításához. A huszas évek végétől 1936-ig a budapesti csehszlovák követség sajtófőnökként működött a szlovenszkói származású *Anton Straka*. Kassán nevelkedett, kifogástalanul beszélt magyarul s a magyar irodalmat nem kevésbé szerette, mint szlovák népének és a cseheknek költészetét. Szocialista volt, aki nem ismeri a népek közötti gyűlöletet s bizonyára politikai megfontolásból is, de két műveltségben gyökerező nevelkedése természetes következményeképpen is a cseh és a magyar kultúra kölcsönös megismertetését tekintette hivatásának. Amerikai-úti lakásán péntek esténként szívesen látta teára a magyar írókat, s József Attilától Féja Gézáig megfordult ott majdnem minden magyar literátor. Ha cseh vagy szlovák író látogatott Budapestre, Straka nem mulasztotta el, hogy össze ne hozza néhány magyar kollegával. Az ő gondolata volt egy magyarnyelvű csehszlovák antológia elkészítése. Erdélyi Józsefet, Horváth Bélát, Illyés Gyulát, Szabó Lőrincet, József Attilát s e sorok íróját kérte fel munkatársnak. Mindnyájan szívesen is vállalkoztunk a feladatra, csak Erdélyi ugrott ki később az együttesből. Mivel egyikünk sem tudott csehül, az volt a munkamódszerünk, hogy Straka elkészítette a versek nyers prózai fordítását, azokat a fordítók egyéniségének tekintetbevételeivel kiosztották közöttünk, majd felolvasta előttünk a versek eredeti szövegét, hogy megállapíthassuk verstani képletüket. A Wolker-versek kiválogatása tehát nem József Attila, hanem Straka műve volt. A könyv 1936-ban jelent meg »Cseh és szlovák költők antológiája« címen, a Renaissance kiadásában.

A csehszlovák és magyar kulturális közeledés legnagyobb apostola megérdemli, hogy az antológián túl az ő további sorsáról is megemlékezzünk. Az irredenta uszítást űző Milotayéknak Straka, épp békeszerző tevékenysége miatt, vöröspoztó volt a szemében, s ráfogták, hogy ő a helyes csehszlovák-magyar viszony legfőbb megzavarója. 1935 körül Straka nevéből volt hangos a magyar jobboldali sajtó. Addig uszítottak ellene, míg koránya kénytelen volt visszahívni. A prágai külügyminisztériumba osztották be. De Straka onnan is folytatta előbbi működését. Lefordította s egy prágai magyar

kladónál kiadatta Ivan Olbracht cseh író *Suhaj, betyár* című regényét, mely Kárpátalján játszódik, sőt — bizonyítékául annak, hogy nem a magyar írókat akarta egy egyoldalú propaganda szekerébe fogni, hanem mindkét nép barátságát szolgálta — olyasmiben is fáradozott, ami a magyar sajtófőnök feladata lett volna: a magyar irodalomnak igyekezett propagandát csinálni Csehországban. Lefordította cseh nyelvre Móricz Zsigmond *Légy jó mindhalálig* című regényét és *Barbárok* című novelláját, állandó összeköttetésben a Prágában tanuló baloldali magyar diákok szervezeteivel, a Petőfi- és Táncsics-körrel estét rendezett ott a cseh-magyar kulturális közeledés érdekében s 1937 őszén engem is azért hívott meg Prágába, hogy összeállítsuk egy cseh nyelvre fordítandó magyar versantológia tervezetét.

A felszabadulás után vált ismeretessé, hogy Strakát a németek elhurcolták és megölték.